

Wetenschappelijk onderzoek naar leefmilieus

Archipel startte in 2005 met sociotherapeutische leefmilieus. Hun doel is behandeling, zorg, wonen en activiteiten zo goed mogelijk af te stemmen op de wensen en behoeften van cliënten. De effectiviteit ervan wordt nu wetenschappelijk onderzocht.

Hanneke Noordam en Anouk Matser

“We kijken naar wat een cliënt nodig heeft om zo goed mogelijk te leven”

GZ-psycholoog Anouk Matser legt uit voor wie zulke leefmilieus goed zijn: “We zijn ermee gestart in Landrijt, waar cliënten wonen met complexe hulpvragen, in combinatie met dementie en cognitieve stoornissen. Door leefmilieus te introduceren wilden we betere woonsituaties en voltijdse behandeling voor

cliënten organiseren. In gedifferentieerde milieus brengen we cliënten bij elkaar met ongeveer dezelfde hulpvraag, dagstructuur en contactbehoefte. Daar zetten we medewerkers bij die goed zijn in de specifieke benadering. Zo kunnen we hen trainen en kunnen zij zich specialiseren.”

Intussen werkt heel Landrijt met deze leefmilieus en is, sinds de locatie bij het

Archipel Kenniscentrum hoort, alle aanwezige kennis gebundeld in het functieprogramma voor leefmilieus om die te kunnen doorontwikkelen, en erin te kunnen scholen. Anouk: “Ook buitenshuis, want steeds meer organisaties in Nederland zijn geïnteresseerd of gaan er zelf mee werken. Archipel is één van de eerste die ermee aan de slag ging.”

Landrijt is enthousiast. Dat is ook de aanleiding om de werking te laten onderzoeken, aldus Hanneke Noordam, onderzoeker bij het Radboudumc en het Universitair Kennisnetwerk Ouderenzorg Nijmegen (UKON): “Door wetenschappelijke evaluatie verbeterpunten en succesfactoren ophalen.” Anouk: “Want we hebben het functieprogramma in de praktijk uitgebouwd en aangepast op basis van onze ervaringen. Dat wordt nu wetenschappelijk getoetst, juist omdat er meer vraag naar komt en we graag willen weten wat de belangrijkste werkzame elementen zijn.”

Actieonderzoek

Hanneke legt uit hoe het onderzoek in elkaar steekt: “Het is een actieonderzoek dat wordt mogelijk gemaakt door Alzheimer Nederland en ZonMw, financier van gezondheidsonderzoek en zorginnovatie. Het valt onder het subsidieprogramma Memorabel, dat als doel heeft de kwaliteit van leven voor mensen met dementie te verbeteren. Archipel werkt daarvoor samen met het UKON, de Open Universiteit en Zorggroep Almere. Actieonderzoek wil zeggen dat de onderzoeker samen met de praktijk de huidige manier van werken evalueert en op basis van verzamelde informatie kijkt naar wat opvalt en te verbeteren valt. We kijken daarbij ook naar bestaande

literatuur en praktijkdocumentatie over het werken met leefmilieus in Nederland.”

Hanneke werkt aan haar onderzoek niet alleen bij Archipel Landrijt, maar ook bij verpleeghuis Polderburen van Zorggroep Almere. Anouk: “Polderburen is sinds enkele jaren bezig met leefmilieus. Wij hebben hen geholpen met scholing en implementatie.” Hanneke: “Er zijn daar drie leefmilieus voor mensen met dementie, dus de onderzoeksgroep is er wat kleiner dan in Landrijt. Naast de sociotherapeutische leefmilieus zijn er ook cultuurgebonden groepen, voor bewoners met een Antilliaanse of Islamitische achtergrond. Zo kunnen ook andere vormen van differentiatie ontstaan.”

Hanneke begon in maart met alles op poten zetten: “Projectorganisatie, toestemmingsverklaringen en het voorleggen van het onderzoeksplan aan de medisch-ethische toestemmingscommissie. Op beide locaties voerde ik gesprekken met behandelaars, verzorgenden en mantelzorgers. Liefst ook met cliënten zelf, maar dat is vooralsnog lastig. Door observaties, interviews en groeps gesprekken verzamel ik data. Nu zijn we in de fase van het integreren en beschrijven van de resultaten, zodat we die later kunnen presenteren aan alle betrokkenen. Dan kijken we gezamenlijk wat de werkzame elementen zijn en wat beter kan.” Op basis daarvan is optimalisatie van de aanpak mogelijk, aldus Anouk: “Dan maken we keuzes wat wel en niet haalbaar is aan verbeteringen binnen de onderzoekstijd.” Eind dit jaar volgt Hanneke dan ook weer de doorgevoerde veranderingen: “Dan kan ik begin volgend jaar weer nieuwe metingen doen.”

Anouk: “Leefmilieus kunnen effectief zijn voor allerlei doelgroepen. Eerdbrand werkt er ook mee. Waar in groepen wordt samengeleefd en er twee of meer huiskamers zijn, kan het leefmilieu worden toegepast. Het is ook een afspiegeling van de samenleving die cliëntgericht is. We kijken naar wat een cliënt nodig heeft om zo goed mogelijk te leven, wonen en behandeld te worden. Met het onderzoek willen we dat voortschrijdend inzicht onderbouwen.” ■

